

Vogels in graanstoppels

Meer weten voor u begint?

- J. Bos, 2013. Graanstoppels en akkervogels.
- F. Geiger et al., 2014. Habitat use and diet of Skylarks (*Alauda arvensis*) wintering in an intensive agricultural landscape of the Netherlands.

U kunt deze documenten downloaden van www.vogelbescherming.nl/akkervogelfactsheets.

WAT

Wat zijn overwinterende graanstoppels?

Na de oogst van graangewassen blijven op het land graanstoppels achter: de afgesneden stengels van de graanplanten en andere oogstresten, waaronder gemorste graankorrels. Graan wordt relatief vroeg in de zomer (juli/augustus) geoogst. In de stoppels kan zich dan nog een onkruidvegetatie ontwikkelen. Een deel daarvan komt tot bloei en zaadsetting. Dat is erg aantrekkelijk voor vogels. Hoe aantrekkelijk, hangt af van het aantal zaden en van de structuur van de stoppel.

WAAROM

Waarom overwinterende graanstoppels?

- Uit onderzoek blijkt dat verschillende soorten akkervogels 's winters graanstoppels verkiezen boven grasland, akkers met wintergraan en kale akkers. Graanstoppels hebben twee voordelen voor akkervogels: ze bieden dekking én toegankelijk voedsel. Een te laag voedselaanbod in de winter is één van de oorzaken van de afname van akkervogels.
- Overwinterende graanstoppels zijn vooral gunstig voor zaadeters als veldleeuwerik, patrijs, geelgors en kneu, maar ook voor muizeneters als torenvalk, blauwe kiekendief en uilen.
- Overwinterende graanstoppels komen in het agrarisch cultuurlandschap nauwelijks meer voor. Ze hebben dus direct een toegevoegde waarde.
- Voor overwinterende graanstoppels hoeft geen grond uit productie te worden genomen. Het is dus een relatief goedkope maatregel.

Patrijs, veldleeuwerik, kneu, geelgors, grauwe gors en rietgors. Ze vinden hier voedsel (zaden en bladgroen van onkruiden) en dekking.

Geelgors

Veldleeuwerik

Patrijs

Grauwe gors

Michel Geven - Buiten-beeld

Markus Varesou, Agami

AANLEG

Hoe realiseert u overwinterende graanstoppels?

- Laat na graanoogst de stoppels staan tot minimaal 15 maart. Dan blijven zaden aan de oppervlakte beschikbaar voor vogels. Behandel de stoppels niet met herbiciden, zodat zich nog een onkruidvegetatie kan ontwikkelen.
- Zorg voor voldoende oppervlak (> 0,5 ha): hoe groter, hoe beter.
- De hoeveelheid zaden in graanstoppels wordt sterk bepaald door het gevoerde beheer. Het beperken van herbicidebespuitingen tijdens de graanteelt zorgt voor méér zaden in de stoppel. Pas in ieder geval kort voor de graanoogst en tijdens de stoppelfase geen herbiciden meer toe.
- Vul de stoppels eventueel aan met een strook ongeogst graan, want moderne oogstmachines laten maar weinig graankorrels achter. Bovendien zal het grootste deel van de gemorste graankorrels al vrij snel kiemen of rotten.

Overwinterende graanstoppels zijn niet toepasbaar op zwaardere kleibodems. Die worden in het najaar geploegd om in het volgende voorjaar een goede bodemstructuur te hebben voor de inzaai van gewassen.

Waar stoppels laten staan?

- In halfopen landschap langs struwelen, heggen, hagen en bomenrijen. Vogels die in stoppels voedsel zoeken (geelgors, ringmus) gebruiken deze landschapselementen voor dekking als er predatoren aankomen.
- In open landschap. Sommige vogelsoorten verblijven graag op stoppels in open gebied (veldleeuwerik, patrijs) om predatoren op tijd aan te zien komen; hun strategie is om zich dan tegen de grond te drukken en indien nodig weg te vliegen.
- Percelen met overwinterende graanstoppels kunnen jaarlijks gerouleerd worden.

Merlijn Varesjou, Arjani

Welke type granen?

- Alle graansoorten zijn geschikt. Er zijn aanwijzingen dat in stoppels van zomergerst meer zaden aanwezig zijn dan in stoppels van andere graansoorten.
- Maïsstoppels zijn ongeschikt; maïs wordt laat geoogst, dus daarin kan zich geen onkruidvegetatie meer ontwikkelen.

In Nederland wordt na de oogst van granen meestal een groenbemester ingezaaid. De groenbemester is goed voor de bodemstructuur, onderdrukt onkruiden en draagt bij aan de voorraad organische stof in de bodem. Het telen van een groenbemester kan niet worden gecombineerd met het creëren van een zadenrijke stoppel. Een agrariër moet kiezen tussen een van beide.

Veel akkerbouwers zullen de ontwikkeling van een onkruidvegetatie in graanstoppels met argusogen bekijken. Zorgen over een grotere onkruiddruk in de volggewassen na de stoppel zijn terecht als het over wortelonkruiden gaat. Bij eenjarige zaadonkruiden is dat minder het geval. Het spontaan opkomen van zaadonkruiden in stoppels geeft aan dat de bodem toch al veel onkruidzaden bevat. Daar verandert weinig aan als de zaadonkruiden één herfst en winter worden getolerereerd.

Stoppelvelden en braak

Eventueel kunnen de stoppels ook nog tot en met de volgende zomer blijven staan. Zo'n stoppelveld met spontane (onkruid)vegetatie is vaak erg aantrekkelijk voor broedende akkervogels. Laat het stoppelveld dan tot minstens 15 juli onaangeroerd. In de nazomer kan nog een groenbemester worden geteeld.

Jules Bos

In deze graanstoppel is na de oogst in het rechterdeel een herbicide toegepast, het linkerdeel is onbespoten. Daar groeien granen en onkruiden.

Michel Geven - Buiten-beeld

BEHEER